

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Nc/1/2019
Identifikačné číslo spisu:	8115202163
Dátum vydania rozhodnutia:	18.02.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8115202163.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Y. T. V., bývajúcej v W. XXX, zastúpenej Mgr. Marcelom Kandrikom, advokátom v Prešove, Grešova 7, proti žalovanému K. L., bývajúcemu v W. XXX, zastúpenému JUDr. Vierou Strakovou, advokátkou v Prešove, Námestie legionárov 5, o vypratanie nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 15 C 39/2015 a na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 8 NcC 2/2019, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Prešove JUDr. Martin Fiľakovský, JUDr. Branislav Breza a JUDr. Anna Kovaľová nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8 NcC 2/2019.

Odôvodnenie

1. Žalovaný podaním z 29. januára 2019 uplatnil námietku zaujatosti podľa § 52 ods. 1 a násl. C .s. p. proti sudcom Okresného súdu Prešov a súčasne aj proti sudcom Krajského súdu v Prešove. Uviedol, že z vyjadrenia žalobkyne z 5. septembra 2018, ktoré mu bolo doručené 23. januára 2019 sa dozvedel, že je zastúpená advokátom Mgr. Marcelom Kandrikom. Na Krajskom súde v Prešove vykonáva funkciu sudkyne manželka tohto advokáta JUDr. P. W. a rovnako advokát pred tým, ako začal vykonávať advokátsku činnosť, pôsobil na Okresnom súde Prešov ako vyšší súdny úradník.

2. Na Krajskom súde v Prešove, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie o námietke zaujatosti sudcov Okresného súdu Prešov bola zapísaná pod sp. zn. 8 NcC 2/2019 do senátu zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Fiľakovského a členov senátu JUDr. Branislava Brezu a JUDr. Anny Kovaľovej. JUDr. Martin Fiľakovský uviedol, že Mgr. Marcela Kandrika osobne nepozná, vo veci sa necíti byť zaujatý a skutočnosť, že JUDr. P. W. je sudkyňou Krajského súdu v Prešove nepovažuje za dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania veci. JUDr. Branislav Breza uviedol, že Mgr. Marcela Kandrika osobne nepozná, vo veci sa necíti byť zaujatý a skutočnosť, že JUDr. P. W. je sudkyňou Krajského súdu v Prešove nepovažuje za dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania veci. JUDr. Anna Kovaľová uviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá. Právneho zástupcu žalobkyne pozná iba po profesionálnej stránke, nemá s ním priateľský vzťah a neprichádza s ním ani do osobného kontaktu. Skutočnosť, že manželka advokáta je sudkyňou Krajského súdu v Prešove nepovažuje za dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania

predmetnej veci.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ako súd nadriadený súdu, na ktorom sú namietani sudcovia činní [§ 54 zákona č. 160/2015. Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „C. s. p.“)], posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o ich nezaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, a dospel k týmto záverom:

4. V zmysle § 49 ods. 1 C. s. p. je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

6. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní (pozri obdobne b/ a c/).

7. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 C. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

9. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

10. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

11. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Pri uplatnení teórie zdania však nemenej dôležité je, či charakter vzťahu sudcu k veci, k stranám alebo k ich zástupcom sám osebe je spôsobilý vzbudiť pochybnosti o tom, že sudca dotknutý niektorým takýmto vzťahom spor skutočne prejedná a rozhodne nestranne. Platí tu potom, že procesu skúmania a aj prípadného preukazovania podlieha len existencia zákonom predpokladaného vzťahu sudcu a nie aj existencia jeho zaujatosti či nezaujatosti (ktorú ako vnútorný psychický pomer sudcu k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní by bolo preukazovať ťažké, ak nie i nemožné).

12. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanému sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach.

Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí. Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút, či funkcie, ktoré vo veci vykonával. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán.

13. Otázka nestrannosti sudcu teda nikdy nemôže byť postavená naisto; nie je možné vychádzať len zo subjektívnych pochybností osôb zúčastnených na spore, ale aj z právneho rozboru skutočností, ktoré k týmto pochybnostiam vedú (porovnaj napr. II. ÚS 105/01, Ústavní soud ČR: Sbíрка nálezů a usnesení Ústavního soudu. C. H. Beck, Praha 2002, sv. č. 23, nález 98, str. 11).

14. Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré neboli v danom spore naplnené.

15. Treba však uviesť, že aj so zreteľom na uvedené ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétneho sporu) zachovávať k veci, stranám a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od sporu, od strán a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním sporu v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti, integrity osobnosti sudcu na výkon súdnictva.

16. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

17. O kvalifikovaný pomer sudcu k stranám sporu (ich zástupcom) ide najmä vtedy, ak by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim. Pomer sudcu k sporu je daný aj vtedy, ak sudca má svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu a rozhodnutia v ňom. Môže ísť o prípady, ak je sudca priamo zainteresovaný na výsledku sporu (napr. je stranou sporu), prípadne má na tomto výsledku nepriamy záujem (napr. ako intervenient). Za existenciu pomeru sudcu k sporu sa považuje aj tá skutočnosť, že sudca získal o spore informácie inak ako predpísaným procesným spôsobom, to znamená inak ako dokazovaním a vnímaním všetkého, čo vyšlo za konania najavo (pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 85/2017).

18. Z doterajšej judikatúry možno vyvodiť, že do rámca skutočností spochybňujúcich nestrannosť sudcu z objektívneho hľadiska patria aj rôzne prípady inkompatibility, teda situácie, kedy sudca rozhodujúci o spore mal s ním dočinenia predtým, resp. v jeho skoršej fáze (avšak) v inom postavení, napríklad ako vyšetrovateľ, či prokurátor. Môže ísť o prípad, keď je sudca svedkom skutočnosti, ktorá je predmetom dokazovania (Števíček, M., Ficová, S. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, s. 207.) alebo o prípad, keď sa sudca oboznámil s listinnými dôkazmi ešte predtým, ako vôbec začalo samotné konanie. Ďalej patria do tejto skupiny prípady, keď vo veci koná miestne alebo vecne nepríslušný súd, alebo sudca, ktorý podľa rozvrhu práce nie je zákonným sudcom.

19. Vychádzajúc z obsahu námietky zaujatosti uplatnenej žalovaným bola predmetom posúdenia otázka, či vzhľadom na to, že manželka právneho zástupcu žalobkyne je sudkyňou Krajského súdu v Prešove a že advokát pred tým, ako začal vykonávať advokátsku činnosť pôsobil ako vyšší súdny úradník na Okresnom súde Prešov možno mať odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti sudcov senátu, do ktorého vec napadla (§ 55 C. s. p.).

20. Majúc na zreteli vyššie uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že uvedená skutočnosť nezakladá ich pomer k prejednávanej veci v zmysle vyššie uvedeného, so zreteľom na ktorý možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

21. Najvyšší súd preto rozhodol tak, ako vyplýva z výroku tohto uznesenia.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.